

פרוטוקול מס' 148

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום ד', כג' בתמוז תשל"ב - 5.7.1972, שעה 8.45.

נ כ ח ו :

חברי הועדה:
א. רימלט - היו"ר
ב. אליעד
ח. גרוסמן
ז. הרמן
א. ורדיגר
מ. ידיד
א. רזיאל-נאור
ב. שחור

מוזמנים: גב' ל. פורת - משרד החינוך והתרבות

מזכירת הועדה: ד. פלר

רשמה: מ. כהן

סדר-היום:
א. שאילתות ותשובות
ב. הסכסוך הרפרטוארי בין האופרה לפילהרמונית

5.7.1972

.2.

שאלות ותשובותהיו"ר א. רימלט:

אני פותח את ישיבת הועדה.

קיבלנו פניה מועד ההורים של בית-הספר אבו-גוש, שהם רוצים להופיע לפני הועדה. אני מציע להיענות לבקשה. קיבלתי ידיעה ממשרד החינוך והתרבות, המחלקה לחינוך ערבי, שהם קיבלו את המלצותינו בדבר הקמת מבנים שרומיים כדי לפתור את הבעיות הכאובות ביותר. הם עומדים עכשיו במשא ומתן עם המועצה המקומית. מבנים אלה יוקמו על חשבון הסכומים שהמשרד הקציב לאבו-גוש למבני חינוך. אני חושב שבעוד ימים אחדים נקבל תשובה. לא נופתע אם המועצה המקומית לא תתייחס לזה בכלל עד לפתיחת שנת הלימודים. אבל המחלקה לחינוך ערבי קיבלה את המלצותינו.

ב. שחור:

האם יש התקדמות בענין ראש העין? ראש המועצה אמר לי השבוע שהם מסרו את הענין למשרד החינוך, ועומדים לגמור את זה בסכום של 150 אלף לירות. האם אתה יודע על כך?

היו"ר א. רימלט:

הזמנו לסיכום המסקנות שלנו את מר פרישמן, מנהל מחוז תל-אביב, לאחת הישיבות הקרובות של הועדה. אם הדברים הסתדרו, נקבל זאת בברכה; אם לאו - נציין במסקנות שעד תאריך זה וזה עוד לא הסתדרו. משרד החינוך ער מאוד לזה שאנחנו עוסקים בכך.

א. רזיאל-נאור:

קראנו על תלמידי בית-ספר מקצוע מנתניה שיצאו לטיול באילת, נתקעו בהרי אילת וחולצו לבסוף על-ידי מסוק ומכונניות מיוחדות של צה"ל. הכל נגמר בשלום. אני רוצה לשאול אם זה היה טיול מטעם בית-הספר, או שזאת היתה יוזמה פרטית של הנערים. גם אם זו היתה יוזמה פרטית שלהם, טיול לאילת איננו דבר של מה בכך. צריך להדריך אותם ולייעץ להם איך לבצע זאת. האם משרד החינוך יודע מה בדיוק קרה שם, על-ידי מי אורגן הטיול, אם אורגן; ואם לא - האם הנערים הודיעו על כוונתם לצאת לטיול לבית-הספר? ובעיקר, האם יש הכוונה מטעם משרד החינוך לגבי טיולים הנערכים בסוף השנה ובחופש הגדול?

קראתי בעתון על מה שקרה בכפר סילבר בין המוסד הישראלי לבין המוסד המארח נוער מחוץ-לארץ. יש שם סכסוך חמור. בני הנוער משני המוסדות אינם מדברים אלה עם אלה, אין ביניהם שום מגע. לפעמים יוצא שבני נוער באו מאמריקה, נמצאים כאן שנה ואינם מקיימים כל קשר עם נוער ישראלי. קל לתאר איזו השפעה יש לזה על הנערים מחוץ-לארץ. אחרים לא יבואו כל כך מהר. זה גורם נזק רציני לנוער פה, וגם לדמות המדינה ולדמות החינוך במדינה. מלבד זאת, באותו מוסד היו שני מקרים חמורים, האחד נגמר באסון, שנער בן 17 התאבד; המקרה השני היה נסיון להתאבדות. אני מבקשת שנדבר על המוסדות האלה, אולי יש שם בעיה כללית שצריך לטפל בה.

מ. ידיד:

באחת הישיבות הקודמות של הועדה הערתי על כך שבדרך כלל היה נהוג שהמנהל הכללי של משרד החינוך משתתף באופן קבוע בישיבות, שומע שאלות ומשיב עליהן, ואילו בזמן האחרון הוא איננו משתתף בישיבות.

היו"ר א. רימלט:

כתבתי על כך למשרד החינוך.

מ. ידיד:

אני מעורר את השאלה פעם נוספת. הועדה אינה יכולה לעבור לסדר היום על התנהגות כזאת. אני יודע שנשאלו מספר שאלות על-ידי חברי הועדה שטרם קיבלנו עליהן תשובות. לגבי אחת השאלות - התשובה עליה כבר לא תהיה אקטואלית ביותר. חברת הכנסת ואני העלינו את ענין המחירים בקייטנות בשכונות. בינתיים הקייטנות נפתחו והן פועלות. כשתינתן התשובה, אולי לא תהיה תועלת בזה. אני מבקש מאד להעיר את תשומת לבם של נציגי משרד החינוך, שאם חברי כנסת מציגים שאלות - שיענו עליהן בזמן.

5.7.1972 - מ. ידיד

הובא לתשומת לבי שבשיכון בבלי בתל-אביב יש בית-ספר אשר יש בו רק שלוש כיתות, ותלמידים חייבים לנדוד למקומות אחרים. האם משרד החינוך והעירייה ערוכים לזה שבשנת הלימודים הבאה כל ילדי השיכון יוכלו ללמוד במקום, ולא יצטרכו לנדוד למקומות אחרים?

היו"ר א. רימלט: יש לי רושם שהאחריות הראשונית פה היא על עיריית תל-אביב.

מ. ידיד: כלפינו אחראי משרד החינוך.

באחרונה היה פרסום רב בעתונות על בחינות הבגרות. היו גם "וידויים" של ילדים וילדות, על כך שגונבים וסוחבים ועושים כל מיני תרגילים בקשר לבחינות הבגרות. מה נעשה בענין זה? שמענו על שינויים שעומדים להיעשות בבחינות הבגרות. האם יקחו בחשבון שיטות חדשות, כדי שלא תתאפשר סחיבת חומר מבית-הספר וכל מה שקראנו בעתונות, דברים מאד מזעזעים. מה חושב משרד החינוך לעשות בענין זה? מה האמת בפרסומים הללו ומה הוא מתכנן לעשות כדי שדברים כאלה לא יישנו?

היו"ר א. רימלט:

נעביר לשר החינוך ולמנהל הכללי את השאלות של חברי הועדה. נגיד גם למנהל הכללי שהועדה מבקשת שהקשר אתו יהיה יותר הדוק משהיה בשבועות האחרונים. כיושב-ראש הועדה אינני מרוצה מן הקשר הבלתי הדוק בין ראשי המשרד ובין הועדה. אני חבר הועדה שנים רבות, ואני זוכר שתמיד היה נוכח בישיבות או המנהל הכללי, אם לא השר, או פקיד בכיר מוסמך אחר, תרבה דברים אנחנו מסכמים שלא בנוכחות נציגי המשרד.

ז. הרמן: בקשר לקייטנות - בדקתי את הדבר, ואני

יכולה למסור באופן לא רשמי שידוע לי ששר האוצר נתן הוראה בקשר לזה, להקציב 5,000 לירות לילדי ירושלים ותל-אביב כהשתתפות בקייטנות.

אני מצטרפת לשאלתה של חבר הכנסת ידיד בקשר לכל מה שקורא בבתי-הספר בנוגע לבחינות. אני חושבת שזה דבר חמור ביותר, מכל הבחינות. נודע לי שגם במכינה הקדם-אקדמית באוניברסיטה פרצו לחדר וגנבו את כל הבחינות. לא תפסו את אלה שעשו זאת, אבל גילו את העניין בזמן, ונאלצו לעבוד יום ולילה כדי להכין בחינות חדשות. נראה לי שהדבר חמור ביותר, ומוכרחים לנקוט בצעדים בענין זה.

אני רוצה לשאול בקשר לקבוצות קלט לילדים עד גיל 14 שנושרים מבית-הספר. הובא לתשומת לבי שדוקא לילדים אלה אין מבנים קבועים. כשבדקתי זאת, נאמר לי שהסיבה לכך היא שלאן שמכניסים אותם - הם גורמים נזק, שוברים את הרהיטים והורסים הכל. זו איננה תשובה. אני מבקשת לדעת מה עושה משרד החינוך כדי להבטיח שדוקא לילדים אלה יהיו תנאים מתקבלים על הדעת.

יש גם קבוצות קלט למבוגרים מעל לגיל 14. הייתי רוצה לדעת בדיוק מה החלק של משרד החינוך בזה, מה החלק של משרד העבודה ומה החלק של משרד הסעד. כי הובא לתשומת לבי שכל משרד אומר שהשני אחראי, ואין תיאום ביניהם.

נ. אליעד: קרה מקרה נוסף של טביעה בים כנרת. נער

בן 16 טבע שם, זה היה בסיוול מאורגן של בית-הספר. מה קורה שם? מדוע זה צריך לקרות?

א. רזיאל-נאור: בעקבות דברי חברת הכנסת הרמן על

הקייטנות - אני בהחלט שמחה שעלה בידיה להשפיע על שר האוצר למצוא את הסכומים הנדרשים. אבל זו הייתה שאלה שעוררו כאן בועדה. אני מציגה שאלה למשרד החינוך, האם אין הוא רואה חובה לעצמו לבדא לועדה ולמסור לה על כך? היוזמה של חברת הכנסת הרמן היא ברוכה מאד, אבל המשרד חייב תשובה לועדה. המשרד איננו יכול להסתפק ביוזמה של חברת הכנסת הרמן. אני רוצה לשמוע על הפתרונות של המשרד בועדה.

5.7.1972 - ח. גרוסמן

ח. גרוסמן:

אני מבקשת שבדוק את הנוסח של התעודות והציונים הניתנים בכיתות יסוד. ראיתי את הסעיפים שעליהם נותנים ציונים בהעודות הגמר, וזה לא נראה לי. יש למשל ציון בעד הסדר בילקוט, ארבעה ציונים בעניני החנהגות. השאלה היא אם על כל דבר צריך לתת ציון. לי נראה שזה איננו חינוכי. אני מבקשת שתעודה כזאת תובא אלינו פעם, ואפשר לבדוק את זה.

בקשר לקייטנות - האמת היא שעובדים סוציאליים העידו את תשומת לבם של ועדת השירותים על כך. יש איזה קצר בקשר בין השירות הסוציאלי לשירות הפדגוגי. בענינים רבים יש חוסר תיאום. אני מבקשת שמשרד החינוך ימסור על כך, או שנקיים ישיבה משותפת עם ועדת השירותים, אליה יוזמנו גם נציגי משרד הסעד.

יש ענין של הסידור המוסדי של ילדים בגיל חינוך חובה. זה גם בידי משרד הסעד וגם בידי משרד החינוך. משרד הסעד טוען נגד משרד החינוך. אני מבקשת שנקבל הסברים ממשרד החינוך בקשר לכל הסידור הזה. אני גם מבקשת שיסבירו את כל המערכת הזאת של סידור מוסדי מטעם משרד החינוך.

הי"ר א. רימלט:

נעביר את כל השאלות שהוצגו היום למשרד החינוך והתרבות.

- - - - -

המכסוך הרפרטוארי בין האופרה הישראלית לבין התזמורת הפילהרמונית

הי"ר א. רימלט:

חברי הוועדה הביעו משאלה ורצון שאנחנו לא נסתפק בדיווח של ועדת המשנה, אלא נחליף דעות בנדון. מונח לפנינו דו"ח ועדת המשנה, בו מובאות העובדות כפי ששמענו אותן. זה רק מסמך פנימי בשבילנו.

אני רק רוצה לתקן משהו מבחינה עובדתית. אני הצעתי לקיים מופע אמנותי משותף לא רק לכבוד יובל ה-25 למדינת ישראל, אלא גם ליובל 25 שנה לאופרה.

אני מציע שנחליף בינינו דעות בנושא שלפנינו.

א. רזיאל-נאור:

בין הנספחים שצורפו לדו"ח יש המלצות של ועדת החינוך והתרבות שנתקבלו במאי 1960. בין השאר יש המלצה מחוכמת מאד: "הוועדה ממליצה בפני שר החינוך והתרבות למנות ועדת קבע בת שלושה חברים אשר תפקידם יהיה לקבוע ולתאם את תחומי השיתוף האמנותי והכספי בין שני המוסדות להצגת אופרות כנ"ל". היה רצוני לשמוע ממשרד החינוך והתרבות אם הוועדה הזאת התקיימה במשך השנים האלה, מה פעלה, ומדוע חדלה להתקיים.

הי"ר א. רימלט:

נדמה לי שהוועדה הזאת לא קמה. הענין הועבר אלינו בזמנו כהצעה לסדר היום. הגשנו המלצות. אני חושב שבמקום זה זה עבר לממשלה. עד כמה שאני יודע לא היה מעקב אחרי הענין הזה. אינני מניח שהמלצה זו נתקבלה. ב-1961 אבא אבן היה שר החינוך. אני חושב שהמלצות אלה לא בוצעו, כמו הרבה המלצות של ועדות הכנסת.

ל. פורת:

כל מה שאני יכולה לומר הוא שהוקמה ועדה, והיא מסרה את הדו"ח שלה ואת המלצותיה לשר לפני כמה שבועות. ידוע לי שלשר יש לבטים כיצד לפעול בקשר לדו"ח הזה. אם השר טרם נתן להם פומבי, אני ודאי אינני מוסמכת לתת להם פומבי.

א. רזיאל-נאור:

אני רוצה לשאול איפה אנחנו עומדים עכשיו. כעת תהיה הצגה של "שמשון ודלילה" גם על-ידי האופרה וגם על-ידי התזמורת הפילהרמונית. בכל זאת היכן אנחנו עומדים, אם התזמורת הפילהרמונית נשארה בדעתה שמותר לה לעשות כל מה שהיא רוצה וחושבת שמותר לה, ואם משרד החינוך יעמוד מנגד ולא יעשה שום דבר. אולי זה יגרום עונג רב לכל מי שיבוא לשמוע את האופרה בקיסריה, אבל זה גורם

5.7.1972 - א. רזיאל-נאור

נזק רציני לכל ההווי של החיים התרבותיים. זה איננו מצב של תחרות בין כוחות שונים, גם אי אפשר להשוות את זה לתחרות בין מוסדות אקדמיים. אנחנו איננו מדינה עצומה שיכולה להרשות לעצמה מוסדות אין-ספור בכל שטח משטחי התרבות. יש אופרה, ולדעתי יש ערך לאופרה במדינה שרוצה ליצור חיים מוסיקליים, פעולות מוסיקליות. האופרה חלשה, ורוצים לעזור לה. במקום זה חותרים תחתיה. משרד החינוך חייב לעשות איזה דבר.

ג. אליעד:

שמחתי שהיתה לי הזדמנות להיות חבר בוועדת המשנה שדנה בנושא. אני מסכים עם כל מלה שאמרה חברת הכנסת רזיאל-נאור. משרד החינוך והתרבות חייב להתערב בעניין ולהביא לפתרון כלשהו של הבעיה. היום אנחנו מדברים על המקרה הספציפי הזה של העלאת האופרה "שמסון ודלילה". זה עניין מגוחך. התזמורת הפילהרמונית התחילה לטפל בזה לפני שנה וחצי, לפני שמישהו חשב על זה באופרה. אז האופרה באה כאילו להכעיס, והחליטה גם כן להעלות את "שמסון ודלילה". זו מציאות קשה. לדעתי באמת לא צריך היה מהתחלה שהתזמורת הפילהרמונית תטפל בזה, הדבר צריך היה להיעשות על-ידי האופרה. משרד החינוך חייב להכניס סדר בעניין הזה.

היום אי אפשר להגיד שהאופרה צודקת. כי מוסד אמנותי שיוזם איזה דבר, אין שום הגיון שאחר כך יבוא מוסד שני - גם אם יש לו לכך הצדקה מלאה - ויגרום לכפילות.

היו"ר א. רימלט:

האופרה קבעה שתעלה את הצגת "שמסון ודלילה" הרבה לפני שהדבר נודע ברבים ולפני שהיא פרסמה ברבים את התכנית שלה, לפני שהתזמורת פרסמה זאת ברבים. אני בטוח שאופרה חלשה לא היתה קובעת זאת על מנת להתחרות עם אופרה מיובאת, כי זאת לא תחרות שונה. אבל נשאר את זה פתוח עד לכירור.

ג. אליעד:

לפי הידיעות שלי, התזמורת הפילהרמונית החלה להכין את הדברים לפני שנה וחצי. אני רק רוצה לומר שזאת מציאות עגומה, שמחייבת את משרד החינוך להתערב ולהכניס פה סדר. אי אפשר עכשיו לבקש מהתזמורת הפילהרמונית לא להציג את ההצגה הזאת. אינני יודע איך אפשר להסתדר עם האופרה. אבל משרד החינוך צריך לעשות משהו כדי להפחית את הנזק במידת האפשר. אני חושב שהדבר מאד לא נעים, וודאי גם מזיק מאד.

היו"ר א. רימלט:

אני רוצה להביע דעה כללית מאד. העקרון של תחרות באמנות הוא לדעתי עקרון בריא וטוב. במה דברים אמורים? כאשר התחרות אינה עולה בכסף ציבורי. למשל, גם חופש אקדמי הוא דבר נהדר, אבל אני אישית, שאני חסיד גדול של חופש אקדמי בהוראה ובדעות, מתנגד לכך שכל אוניברסיטה תפתח פקולטה למשפטים במדינת ישראל, כי אחר כך צריך לשלם בעד התחרות הזאת מכספי משלם המסים, וזה במצב שמדינת ישראל איננה משופעת במשאבים פנימיים. לא פתרנו את כל בעיות הבטחון, החינוך והסעד, השיכון לזוגות צעירים ועוד ועוד בעיות. אם הציבור נותן כסף, הוא צריך גם להביע דעה. אינני חושב שבמצבנו אנחנו יכולים להרשות זאת לעצמנו.

כך גם כאן. אינני יודע פרטים. אבל לפי מה ששמעתי מחוגים האוהדים את התזמורת - ומי מאתנו איננו אוהד אותה - אני חושש שההצגה הזאת תגרום לגרעון. האופרה סובלת מגרעונות מצטברים, ומדי פעם בפעם מקבלת הקצבה שנתית. אנשי האופרה טוענים שהיא אינה מספקת, אבל היא לא בלתי ניכרת. האוצר עוזר לה לגלגל חובות. ועדת המשנה התכוונה - ללא התערבות של רשות - למצוא הבנה בין שני המוסדות, לשתף פעולה וכו'. בדברים קטנים מצאנו זאת. אם חסר למשל נגן באופרה ובמקרה יש נגן חופשי באותו ערב בתזמורת, היו מקרים שהפילהרמונית נתנה לאופרה נגן אחד או שניים. הצענו חילופי תכניות מראש. התזמורת קיבלה את זה. כלומר כל מוסד, ברגע שהוא קובע את הרפרטואר שלו לשנה-שנתיים, עוד לפני שהוא מפרסם אותו, ימציא זאת למוסד השני. לכך לא היתה התנגדות מצד שני המוסדות. אין זה אומר שדבר זה יכול למנוע דברים כאלה כפי שקרה עכשיו. אינני מניח שהתזמורת תבטל את העלאת האופרה "שמסון ודלילה". היא טוענת: זה שייך לתחום עבודתנו, יש לנו מנויים, בכל פעם פחות, וצריך לתת להם גיוון. הם טוענים גם: אם זה לא אסור, אנחנו רוצים מדי פעם להביא אופרות.

5.7.1972 - א.רימלט

התזמורת הפילהרמונית יכולה להתחרות במידה מסויימת עם האופרה. מדוע במידה מסויימת? כי היוקרה של התזמורת הפילהרמונית עולה; היוקרה של האופרה הישראלית נמצאת במצב קשה. משלמים מסכורות אחרי שלושה-ארבעה חודשים, ובין זמרי האופרה ושחקניה יש עולים חדשים.

הציבור שהולך לאופרה איבנו הציבור שנוסע לקיסריה. מחירי הכרטיסים של התזמורת הפילהרמונית הם גבוהים ביותר, וישנם אנשים שאינם הולכים לשמוע את התזמורת משום שידם אינה משגת לרכוש כרטיס. אני הולך לעתים קרובות לאופרה, שם המחירים הם עממיים. מבחינת הרמה הם מביאים את הסולנים הטובים ביותר. יש הצגות באופרה הישראלית, אשר - עם כל העוני המנוול של המסגרת, עם הבמה שאיננה מתאימה למיפגן ראויה של הרבה אנשים, הרבה צבע, קולות ומקהלה גדולה - עם כל זאת יש הרבה הצגות שלי, כלא מומחה, גרמו הנאה רבה. ואדם רגיל שהולך לאופרה הולך לפי זה אם היא גורמת לו הנאה אמנותית, אסתטית, או לא.

יכולה להיות אחת משתי אפשרויות: או שאנשים יגידו שאין מקום לאופרה הישראלית, שמסיבות אלה ואלה אין היא יכולה להתקיים; היא זקוקה לתמיכות גדולות, ויש לה גרעון מצטבר - ולכן אין לה מקום. אז יהיה ויכוח אם לסגור את האופרה או לא. אני אינני מציע זאת. אמרתי זאת גם במועצת האופרה, שאני חבר בה. אבל המדינה תומכת באופרה. אינני יודע אם זו קבוצת לחץ כה חזקה, אבל יש אנשים שאומרים: טוב שהמוסד הזה יתקיים, למען לתת לשכבות עממיות אופרה או אופרטה. אם כך, אם יש מקום לאופרה הישראלית, צריך לשכס עצה מה לעשות, בלי לנקוט באמצעים שוטליטריים של קיצוב ותכתיב. אם הבעיה היא כסף ציבורי, יש למצוא איזה הסדר שהפגיעה לא תהיה גדולה מדי. כי אם יש פגיעות, ותהיינה הסיבות אשר תהיינה, זה עולה אחר כך בתקציב ותמיכה יותר גדולים.

דעתי היא שאם נותנים תמיכה למוסד כלשהו, צריך לאפשר לו קיום, ולא שבכל שנה תבוא קריאה לעזרה. אם חושבים שאין צורך במוסד כזה, צריך להגיד: אם אתם רוצים לקיים את המוסד על חשבונכם - בבקשה.

ברגע זה אינני ממליץ על אף אחת מהאפשרויות האלה. נדמה לי שהמצב הקיים איננו בריא, כי הוא מאפשר לאופרה, לפעמים בצדק ולפעמים שלא בצדק, לסעון: אנחנו מוכים על-ידי התזמורת.

הועדה הציעה שהתזמורת תביא אופרות קונצרטנטיות, לא אופרות מלאות. התזמורת לא קיבלה את זה. מר כהן שישב אתנו, מהתזמורת, אמר שהוא לא יתחייב על שום דבר. אבל הוא אמר שבעתיד הנראה לעין אין לתזמורת תכנית להביא אופרות מלאות.

אנחנו יכולים רק לחוות דעה של הועדה בענין זה. הכנסת לא העבירה אלינו את הנושא לדיון. אנחנו ביוזמתנו עשינו זאת. או שאנחנו יכולים לבקש את שר החינוך והתרבות שישתתף אתנו בדיון, יחד עם הגב' פורת, ואם יש לו מדיניות - נשמע מה היא ונחליף דעות. הדיון היום יכול להיות משמעותי, אבל הוא יהיה מקוטע, כי איש איננו יודע מה מתגבש במשרד החינוך, אם הגיבוש כבר התחיל או לא.

ג. פורת: קודם כל הצד האינפורמטיבי. אומר דבר כללי שודאי ידוע לחברי הועדה. שלא במערכת החינוך, שהיא מעוגנת בחוקים ותקנות וכו', הרי מערכת התרבות, למרות שהיא ברובה ובמידה לא פבוטלת היום נתמכת, היא בכל זאת נתונה למשחק חופשי. ומדיניות השר היא: התערבות מינימלית, אם בכלל, בנייה הול ושוטף - לא הכפפי, אלא האמנותי - של כל מוסד, כמובן עם האפשרות שכל מה זמן אתה עושה רביזיה ובודק האם המוסד שאתה תומך בו בכספי ציבור כלל מסלא את יעדו.

ג. פורת: האם משרד החינוך תומך בתזמורת?

ג. פורת: כן. המשרד אינו מקיים התערבות שוטפת בתחום זה של אמנות ותרבות.

5.7.1972 - ל. פורת

אם אנחנו מדברים על העקרון, האם התזמורת צריכה או לא צריכה להגביא אופרות בנימוי מלא - אינני רוצה להתייחס לזה. אני חושבת שאם לוועדה ההיצוץ יש עמדה בעניין זה, היא ודאי תובא לידיעת השר.

לגבי המקרה הספציפי של "שמשון ודלילה" - פה אני במקרה במצב שאני יכולה לומר לחברי הועדה שלפני למעלה ששנה וחצי התחיל הטיפול של התזמורת הפילהרמונית בהבאת או העמדת האופרה הזאת בקיסריה, במסגרת פסטיבל המוסיקה והדרמה.

האם הדבר פורסם ברבים? הינ'ר א. רימלט:

לאה פורת: אינני יודעת. אינני עוקבת אחרי הפרסומים ואחרי התאריכים של כל פרסום. כיון שאני יושבת-ראש ועדת התכניות של הפסטיבל, אני מוכנה להעמיד לרשות חברי הועדה את הפרוטוקולים של ועדת התכניות. אבל אני רוצה להעיר הערה מעשית. מי שמתמצא בזה סוכרה לדעת שבימינו אי אפשר להחתיים אמנים מסוג זה, המשתתפים בהפקה כזאת, אלא זמן רב מראש. להגיד שהפילהרמונית עלתה על הגל של שמשון ודלילה כשנודע לה שהאופרה עומדת להעלותה...

יכול להיות שהאופרה לא ידעה. אינני מאמין שהם ידעו, אחרת אינני יודע אם היא הינ'ר א. רימלט: היתה עולה על הגל הזה.

אני יכולה לומר דברים מוסמכים על מה שידוע לי. ל. פורת: וידוע לי שהתזמורת הפילהרמונית מטפלת בזה זמן רב.

נקודה שניה שהיא חשובה בעיני, וחשוב לעמוד עליה ולשאול עליה, היא כספי הציבור והבזבוז. לתזמורת הפילהרמונית ברור וידוע שההפקה הזאת ומה שיהיה כרוך בה - מלבד מענק די בלתי משמעותי שהיא קיבלה לעניין זה מהנהלת הפסטיבל - הם על חשבונה, כלומר מתרומות שהיא משיגה לעניין זה, ואין זה פופיע בתקציב השוטף. זו מעמסה גדולה. זובין מהטה הוא בעל הרעיון. יש לו רעיון שכל כמה שנים כדאי להעלות באחרים שונים בישראל אופרות הקסודות בנושא תנ"כי. היה רגע שהתזמורת רצתה להתנער מהעניין, והוא השיג לבסוף תרומות כנראה במידה מספקת. על כל פנים ברור לתזמורת הפילהרמונית ששרד החינוך לא יכסה את הגרעונות שיהיו מהפקת "שמשון ודלילה", וזה לא יכול להופיע בדיווח הכספי של התזמורת.

אנחנו מקציבים לתזמורת הפילהרמונית בשנת הכספים הזאת 800 אלף לירות.

המצב לגבי האופרה עדיין לא ברור. בשנה שעברה, עם הקונסולידציה, ההקצבה הגיעה ל-1,6 מיליון לירות. לגבי התקציב של השנה עוד לא ישבנו עם האופרה. אבל לגבי הפרסום של האופרה בקשר ל"שמשון ודלילה", כשכותבים "פסטיבל האופרה שמשון ודלילה" - נדמה לי שזה מעיד שהם עלו כאן על הגל של הפסטיבל של הפילהרמונית ולא להיפך. אני מאד מקוה שזאת לא הדפתקה כספית חמורה.

אני מוכרחה לציין שלפי ידיעתי אין בעולם מוסד שסממן את עצמו מהכנסות בשיעור כל כך גבוה כמו התזמורת הפילהרמונית הישראלית. לא קיים בדחבי העולם מוסד כזה. מבחינה זו הוא יחיד במינו. אם זה ימשך כך - אינני יודעת.

לגופו של עניין, אם התזמורת הפילהרמונית צריכה להעלות אופרות או לא - סר אבן-זוהר נפגש בעניין זה עם השר ואתי, והוא פנה לשר שיתערב שהתזמורת לא תמשיך בהפקות מלאות של אופרות. אם הבינותי נכון, השר מתכוון לדבר עם התזמורת הפילהרמונית ולבקש ממנה להסתפק באופרות קונצרטניות ולא בהפקות מלאות. אני גם חושבת שההוצעות הכרוכות בהעמדת אופרות מלאות הן כה גדולות, ששפק אם הפילהרמונית תמשיך לעשות כן.

5.7.1972 - ל. פורת

בעיה אחרת היא כמובן הבעיה של המוסדות,
כל אחד לעצמו. אבל על כך לא נשאלתי.

א. רזיאל-נאור:
האם משרד החינוך והתרבות איננו יוזם הקמת איזה גוף עליון, בדרג מייצע, כמו שיש המועצה להשכלה גבוהה, שלפחות באופן דקלרטיבי אחד מתפקידיו העיקריים יהיה לקשר בין המוסדות, לתאם בין פעולותיהם, להביא לשיתוף פעולה פורה ותרבותי? כי תחרות הרי ישנה, עם כל מה שמתלווה אליה, גם בין התיאטרונות השונים. האם יש מחשבה להקים מועצה שתנפה להביא את המוסדות האלה, שכל אחד מהם חשוב בפני עצמו, להכנה שנחוצה תיאום מסויים, ואי אפשר לקרוע זה את זה לקרעים?

במסמכים שהוגשו לנו אני קוראת שאבן-זוהר כותב שהיתה לו שיחה עם אייב כהן, והוא אמר לו שאין בדעתה של התזמורת הפילהרמונית לוותר על הצורך לקיים הצגות אופראיות בכל מסגרת שנראית להם, באשר עליהם לדאוג לגיוון הרפרטואר של המנויים שלהם. מה זאת אמרת הצורך לקיים הצגות אופראיות? עיקר תפקידה של תזמורת פילהרמונית הוא לנגן יצירות שנכתבו לתזמורת פילהרמונית. אם היא רוצה בתור נוסף לקחת גם אופרות, או כל מה שיעלה בדעתה מתחום האמנות - היא תעשה זאת. אבל מה זה צורך? הצורך הזה הוא פונקציונלי דוקא לאופרה. שהמנויים ילכו פעם אחת לאופרה. אם יראו שהיא לא כל כך טובה, יעשו מאמץ להיטיב אותה.

ל. פורת:
חברת הכנסת רזיאל-נאור ודאי יודעת שליד משרד החינוך קיימת מזה שנים מועצה ציבורית לתרבות ואמנות. גם מועצה זו, שנועדה לייצע לשר במדיניות תרבות ואמנות, אין לה סמכות סטטוטורית להתערב בפעילות תחרותית בין מוסדות. לידיעתי יש רק שתי ארצות שבהן יש מועצות סטטוטוריות כאלה, והן בריטניה וקנדה. גם שם, כשהמועצה היא סטטוטורית ומעוגנת בחוק, היא אינה מתערבת התערבות ישירה במהלך החיים האמנותיים של המוסד. היא שומרת לעצמה את הזכות לתמוך או לא לתמוך, אבל היא אינה מתערבת.

באשר לגוף עליון - שר החינוך מתכוון להביא לכנסת עוד בקדנציה זו הצעת חוק להפיכת המועצה לגוף סטטוטורי, כמו בשתי הארצות שהזכרתי. אני מכינה את החומר והמידע. ייתכן שבארץ מועצה סטטוטורית כזאת תרצה לקחת על עצמה את התפקיד של ויסות.

לכל מוסדות התרבות במדינת ישראל, להוציא מהכלל בידור קל ובידור פחות קל, יש מאבק מתמיד על קהל. התזמורת הפילהרמונית גם היא נאבקת על עתודה, על קהל. אני יודעת את הבעיות שהם מתמודדים בהן. הם מוכרחים לדאוג לקהל שיש להם היום ולקהל העתיד, הקהל שצריך בשנה הבאה להירשם כמנויים. אינני מביעה הערכה האם זה נכון או לא שהם סבורים שעל-ידי אופרה הם יגונו. אבל אני מבינה שאייב כהן ממר שכשיתעורר הצורך לגוון תכניות, הם יעלו גם אופרה; הוא מתכוון לקהל שלא היה מובטח במדינת ישראל לקונצרטים לפני 20, 25, 30 שנה.

כיון שאנחנו מדברים בנושא זה, אני רוצה לומר שהמצב באמת איננו טוב כמעט בשום מוסד שמנסה לשמור על רמה כלשהי. אם התזמורת הפילהרמונית מביאה את הנרי מנציני לקונצרט של מוסיקה קלה, אני מוכרחה להניח שהיא אינה עושה זאת מפני שהתזמורת אוהבת לנגן מוסיקה קלה, אלא משום שיש קהלים אחרים שרוצים למשוך אותם לקונצרטים, ולהמשך קיומה של הפילהרמונית. יש לנו לא מעט טענות לתזמורת הפילהרמונית על דברים שונים, על מבנה התכניות, על המבנה הציבורי שהוא קולקטיבי, שזה ענין לא פשוט. עם כל זאת, מוכרחים להודות שזה מוסד שמגלה חיוניות, גם כלכלית, ורמה אמנותית שבכל מקרה מביאה לנו כבוד. אפשר להגיד לתזמורת הפילהרמונית: מה אתם מביאים אופרות, או קונצרטים של מוסיקה קלה. אז הם יגידו: תכסו את כל גרעונותינו, ואנחנו נוכל לבוא לקראתכם. כך היה אילו היתה לנו גכונות להתערב עד כדי כך.

הענינים באמת מסובכים. עמדת המשרד אינה יכולה להיות פשוטה; היא מוכרחה להיות באיזון עדין, של קצת השפעה, קצת לחץ וקצת הכוונה ומתן חופש. וזה מסובך.

אני מציע שנחשוב על הדברים ששמענו.
באחת הישיבות הקרובות נשתדל לסכם
לעצמנו את הדיון שקיימנו סיכום פנימי.

היו"ר א. רימלט:

אני רוצה שבבקש את שר החינוך שיביא
לידיעת הועדה את מסקנות הועדה

א. רוזאל-נאור:

שמינה.

זו משאלה בשם כולנו.

היו"ר א. רימלט:

תודה רבה, הישיבה בעולה.

הישיבה נסתיימה בשעה 10.30.